

Ingediend via e-mail

Ministerie van Justitie en Veiligheid

t.a.v.

Den Haag, 20 december 2022

dossiernummer:

uw kenmerk:

telefoonnummer:

e-mail:

Betreft: wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (strafbaarstelling kindersekspoppen)

Geachte minister,

Bij brief van 8 november 2022 heeft u de Nederlandse orde van advocaten (NOvA) ter consultatie voorgelegd de 'wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag'. De NOvA voldoet graag aan uw verzoek en heeft zijn adviescommissie strafrecht gevraagd te adviseren.

Bijgaand stuur ik u het advies van de adviescommissie. De algemene raad sluit zich aan bij de overwegingen van de adviescommissie en verzoekt u deze bij de verdere uitwerking te betrekken.

Met de meeste hoogachting,
namens de algemene raad,

algemeen secretaris

Bezoekadres
Prinses Beatrixlaan 5
2595 AK Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

bijlage: advies van de adviescommissie strafrecht

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

ADVIES

Aan:	algemene raad
Van:	wetgevingsadviescommissie strafrecht (ACS)
Datum:	20 december 2022
Betreft:	wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (strafbaarstelling kindersekspoppen)

SAMENVATTING

Conclusie

De ACS adviseert een nadere afweging te maken van de noodzaak om tot deze strafbaarstelling te komen. Daarnaast adviseert zij de mate van strafverhoging indien het feit is gepleegd door twee of meer verenigde personen of wanneer de verdachte van het plegen ervan een beroep of gewoonte heeft gemaakt, te herzien.

CONSULTATIETREACTIE

Inleiding

De nota van wijziging strekt onder meer ertoe het bezit van – kort gezegd – kindersekspoppen en/of -robots (verder: kindersekspoppen) strafbaar te stellen. Eerder heeft de ACS advies uitgebracht over het wetsvoorstel *Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Wet seksuele misdrijven)*.¹ Het onderhavige advies beperkt zich tot de nota van wijziging bij dit wetsvoorstel.

Voorgestelde wetstekst

Voorgesteld wordt om na artikel 253 Sr een artikel 253a Sr in te voegen, dat komt te luiden:

“Degene die een voorwerp met een uiterlijke verschijningsvorm van een kind of van een lichaamsdeel van een kind dat de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, dat bestemd is om seksuele handelingen mee te verrichten, verspreidt, aanbiedt, vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert, verwerft of in bezit heeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie.”

Verder wordt voorgesteld in artikel 254, eerste lid, onderdelen a en c Sr ook het in te voeren artikel 253a Sr op te nemen. Daardoor zal een hogere maximumgevangenisstraf (vier jaren) gelden, indien het feit door twee of meer verenigde personen is begaan of indien de verdachte van het plegen van het feit een beroep of gewoonte heeft gemaakt.

Onderbouwing nut noodzaak van het wetsvoorstel onvoldoende

De onderbouwing van de noodzaak van de voorgestelde nieuwe strafbepaling is in de nota van wijziging als volgt verwoord:

¹ Bijlage bij *Kamerstukken II 2022/23, 36222, 3*.

“Welke gevolgen het gebruik van een kindersekspop (of –robot) heeft en hoe schadelijk dit materiaal is, is (nog) niet bekend. Uit het WODC-onderzoek blijkt dat op dit moment onvoldoende wetenschappelijk bewijs bestaat om te stellen dat kindersekspoppen het risico op (online) kindermisbruik vergroten. Evenmin is er grond om te stellen dat er een beschermende werking van deze kindersekspoppen kan uitgaan. Dat er vraag en aanbod is en daarmee een afzetmarkt is ontstaan voor kindersekspoppen is niettemin een zorgelijke ontwikkeling. Dergelijke seksattributen spiegelen kinderen af als seksuele lustobjecten. Zij kunnen de indruk wekken dat het normaal is om seksuele handelingen met kinderen te verrichten. Dit terwijl de maatschappelijke opvatting is dat seksueel misbruik van kinderen volstrekt onacceptabel is en dat seksualisering van kinderen moet worden tegengegaan.

In de huidige tijd waarin de normen ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag tegen kinderen wereldwijd zijn verscherpt, is het buitengewoon onwenselijk dat op kinderen gelijkende seksattributen binnen Nederland rondgaan. Gedragingen zoals het in bezit hebben, verspreiden of aanbieden van dergelijke seksattributen dragen bij aan het in stand houden van een markt voor voorwerpen die seksualisering van kinderen in de hand werken en het creëren van een subcultuur dat seks met kinderen als normaal gedrag afspiegelt. Om de afzetmarkt voor dergelijke seksattributen terug te dringen en deze voorwerpen aan het maatschappelijke verkeer te kunnen onttrekken, wordt voorzien in een strafrechtelijk verbod. Zoals uit het WODC-onderzoek blijkt, zijn de bestaande strafbepalingen, ook zoals omgezet in dit wetsvoorstel met de artikelen 151d (pornografie), 151e (blootstellen van minderjarigen aan aanstotelijke visuele weergaven of voorwerpen), 252 (kinderpornografie) en 253 (bijwonen van een kinderpornografische voorstelling), maar zeer beperkt van toepassing op gedragingen rondom kindersekspoppen en daarmee ontoereikend om deze attributen te kunnen weren. De introductie van een specifieke strafbaarstelling is dan ook aangewezen. Het voorgestelde artikel 253a strekt daartoe en stelt alle vormen van bezit en verspreiding strafbaar van een voorwerp dat bestemd is om seksuele handelingen mee te verrichten en dat een uiterlijke verschijningsvorm betreft van een kind of een lichaamsdeel van een kind dat de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.

Op de strafbaarstelling komt een maximum van een jaar gevangenisstraf of een geldboete van de vierde categorie te staan. Daarnaast wordt het voorgestelde artikel 254 aangepast, zodat het in vereniging plegen van dit misdrijf, of een beroep of gewoonte maken van dit misdrijf, kan worden bestraft met een maximum van vier jaren gevangenisstraf. Tegen producten, diensten of gedragingen die de indruk kunnen wekken dat het verrichten van seksuele gedragingen met kinderen acceptabel is moet kunnen worden opgetreden. Deze strafbaarstelling stelt een duidelijke norm: het stimuleren van een markt voor kindersekspoppen en het commercialiseren van zulke seksattributen is volstrekt onacceptabel. Hiervan gaat een afschrikkende werking uit.

Zoals hierboven reeds aangegeven, zorgt deze strafbaarstelling ervoor dat deze voorwerpen uit het maatschappelijk verkeer onttrokken kunnen worden. Dit betekent concreet dat wanneer de douane een dergelijke pop aantreft bij de uitoefening van een controle, deze in beslag genomen kan worden en dat de officier van justitie kan beslissen tot vernietiging van de pop en/of tot verdere vervolging. Verder wordt met de strafbaarstelling een juridische grondslag gecreëerd waardoor de buitengewoon opsporingsambtenaren van de douane opsporingsinformatie kunnen delen met de politie en de Koninklijke Marechaussee. Daarnaast kan de politie met deze strafbaarstelling een kindersekspop (of -robot), via het OM, in beslag nemen en vernietigen. De verwachting is dat dit misdrijf in de strafrechtspraktijk als onderdeel van een lopend onderzoek zal worden meegenomen, maar dat neemt niet weg dat zelfstandige opsporing van het voorgestelde artikel 253a kan plaatsvinden waar dit mogelijk en opportuun is.” (voetnoten weggelaten, ACS)

De maatschappelijke opvatting dat seksueel misbruik met kinderen volstrekt onacceptabel is, lijkt van groot belang te zijn bij de afweging of strafbaarstelling aangewezen is. Uit de onderbouwing blijkt echter niet dat de onderliggende problematiek – seksueel misbruik met kinderen – met deze strafbaarstelling wordt teruggedrongen, terwijl een averechts effect niet uit te sluiten valt.²

De minister merkt in de nota op dat uit het uitgevoerde WODC-onderzoek enerzijds blijkt dat de gevolgen die een kindersekspop heeft, onbekend zijn. Niet duidelijk is of en hoe schadelijk een dergelijke pop is. Of met strafbaarstelling seksueel misbruik wordt voorkomen, blijkt anderzijds evenmin, nu ook voor die stelling wetenschappelijk bewijs ontbreekt.

Van kindersekspoppen gaat mogelijk een beschermende werking uit, in die zin dat iemand die nu een kindersekspop heeft geen seksueel misbruik pleegt, maar dat wel zal doen indien hij weet dat het bezit van een kindersekspop (ook) strafbaar is en dit alternatief niet beschikbaar is. De minister merkt op dat er geen grond is te stellen dat van kindersekspoppen een beschermende werking uitgaat. Wetenschappelijk bewijs voor deze stelling is op dit moment inderdaad niet voorhanden, maar bewijs voor de tegenovergestelde stelling (een strafbaarstelling werkt beschermend) ook niet. Hier lijkt het zekere voor het onzekere te worden genomen, maar zonder de zekerheid dat de nieuwe situatie de onderliggende problematiek – seksueel misbruik met kinderen – niet verergert. Een overtuigend argument vóór strafbaarstelling levert de mogelijke schadelijkheid van een kindersekspop vanuit dit perspectief niet op.

Bovendien worden op dit moment diverse wetenschappelijke onderzoeken uitgevoerd die binnenkort wél een antwoord zullen kunnen geven op de vraag of beschermende werking van kindersekspoppen uit kan gaan. In het WODC-rapport is hierover het volgende vermeld:

“Op dit moment is er onvoldoende wetenschappelijk bewijs voor de bewering dat kindersekspoppen het risico op kindermisbruik vergroten, noch voor de bewering dat er juist een beschermende werking kan uitgaan van de poppen. Lopende onderzoeksprojecten zouden echter binnenkort een antwoord kunnen geven op de vraag of het gebruik van kindersekspoppen al dan niet seksueel misbruik van kinderen voorkomt of aanmoedigt. De Australian Criminal Intelligence Commission (ACIC) heeft bijvoorbeeld meer dan 305 ingevoerde kindersekspoppen geanalyseerd en zal eind 2022 een onderzoeksprogramma uitvoeren om na te gaan of het toegenomen gebruik van kindersekspoppen een weg opent naar online en contactueel seksueel misbruik van kinderen. Ook de Virtual Global Taskforce (VGT) - de internationale alliantie die zich inzet voor de bescherming van kinderen tegen online seksueel misbruik en andere transnationale kinderseksdelicten - voert momenteel een onderzoek uit naar kindersekspoppen en de rol die zij spelen in seksuele misdrijven tegen kinderen.”³

De minister stelt dat van de strafbaarstelling een afschrikwekkende werking uitgaat. Die stelling is niet onderbouwd. In voornoemd WODC-rapport schrijven de onderzoekers dat geen wetenschappelijke studies voorhanden zijn over de generaal-preventieve werking van een verbod

² Zie over deze voorgenomen strafbaarstelling in relatie tot de criteria voor strafbaarstelling R.S.B. Kool, 'Strafbaarstelling van pedohandboeken, kindersekspoppen en kinderseksrobots', *NJB* 2022/1840.

³ WODC-rapport, p. 29.

op kindersekspoppen.⁴ Ook in deze veronderstelde afschrikwekkende werking kan al met al geen argument gevonden worden voor strafbaarstelling.

Dat een strafbaarstelling de deur opent om deze voorwerpen aan het verkeer te onttrekken en dat mogelijk andere opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen dan kunnen worden ingezet, zou een gevolg dienen te zijn van de beslissing een gedraging strafbaar te stellen, eerder dan dat dit een zelfstandig argument voor strafbaarstelling oplevert.

Bij de huidige stand van zaken is, gelet erop dat van de schadelijkheid in verband met daadwerkelijk misbruik niet blijkt en in het bijzonder gelet op de lopende wetenschappelijke onderzoeken, in de nota niet overtuigend onderbouwd waarom een strafbaarstelling, mede gelet op het *ultimum remedium*-karakter van het strafrecht, noodzakelijk is. De ACS adviseert een nadere afweging te maken van de noodzaak van het voorstel. Bij die nadere afweging kunnen de resultaten van de lopende onderzoeken worden betrokken.

Strafverzwarende omstandigheden

Overtreding van het in artikel 253a Sr strafbaar gestelde zal worden bedreigd met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie. Indien het feit is gepleegd door twee of meer verenigde personen of indien de verdachte van het plegen ervan een beroep of gewoonte heeft gemaakt zal de maximale gevangenisstraf vier jaren bedragen.

De verhoging wordt in de nota van wijziging niet onderbouwd. Met name de mate van strafverhoging springt in het oog. De ACS acht een verviervoudiging van de maximale gevangenisstraf niet proportioneel.

Uitgangspunt van de wet is dat voor medeplegers en plegers dezelfde maximumstraf geldt (art. 47, eerste lid, aanhef en sub 1 Sr). Voor specifieke bepalingen geldt dat de straf in enige mate wordt verhoogd, indien het feit door twee of meer verenigde personen/in vereniging is gepleegd. Vaak geldt een strafverhoging van een derde (zie bijvoorbeeld de artikelen 138, vierde lid, 139, vierde lid, 248, eerste lid Sr). Ook in andere gevallen wordt de strafbedreiging niet in de mate verhoogd als hier voorgesteld (zie artikel 137c, tweede lid, Sr (twee jaren t.o.v. een jaar), artikel 137d, tweede lid, Sr (vier t.o.v. twee jaren), artikel 273, derde lid aanhef en sub 1 Sr (vijftien t.o.v. twaalf jaren), artikel 311, eerste lid aanhef en sub 4 Sr (zes t.o.v. vier jaren), artikel 312, tweede lid aanhef en sub 2 Sr (twaalf t.o.v. negen jaren).

Door de strafverhoging worden de gekwalificeerde varianten reeds vanwege de maximumstraf feiten waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is (art. 67, eerste lid aanhef en sub a, Sv). Mede gelet op de relatief lage maximumstraf die op het plegen komt te staan, staat toepassing van voorlopige hechtenis niet in verhouding tot de ernst van de strafbaar te stellen gedraging. Voor de inzet van opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen waarbij de toepassing ervan afhankelijk is van of toepassing van voorlopige hechtenis mogelijk is, geldt hetzelfde.

De ACS adviseert een tweede lid toe te voegen aan artikel 253a Sr en daarin de strafverhoging op te nemen, met dien verstande dat de gekwalificeerde varianten met een lagere

⁴ WODC-rapport, p. 20: "Er zijn geen wetenschappelijke studies voorhanden over de generaal-preventieve werking van een verbod op kindersekspoppen. Echter, omdat het gedrag voortkomt uit seksuele verlangens, die doorgaans lastig in te dammen zijn, is er een kans dat een verbod niet preventief werkt, maar er enkel voor zorgt dat het gedrag 'ondergronds' gaat."

maximumgevangenisstraf dan vier jaren zullen worden bedreigd. In elk geval mist de (mate van) strafverhoging onderbouwing.